

Op de valreep

*dankwoord door Arjen Mulder
bij de uitreiking van de Sybren Poletprijs 2024 aan Lidy van Marissing,
19 juli 2021, De Brakke Grond, Amsterdam*

Het is als ambassadeur van Lidy van Marissing dat ik mij tot u richt. Ik ken haar alleen via de telefoon, onze relatie verloopt via onze stemmen. Haar stem klinkt jeugdig, vrolijk, geïnteresseerd en oprecht. We bellen één uur per maand. Ik schakel zo over op de woorden van Lidy van Marissing zelf, maar wil nog kort zeggen hoe ik haar werk zie. Ik stond eens in het voorjaar in het Vondelpark onder een grote eik waarin een vogel zat te zingen. Om de minuut ofzo veranderde ze van melodie en ritme en zo kreeg ik in anderhalf uur makkelijk negentig verschillende deuntjes en wijsjes te horen. De melodietjes werden niet uit elkaar afgeleid, ze waren steeds compleet anders, nieuw en origineel, maar het bleef wel onmiskenbaar die ene vogel die zong. In die vogel herkende ik Lidy van Marissing, 'Een schepsel dat niet alleen zingt maar aan die tonen gedachten verbindt,' schrijft ze in *Duizend spiegels*.

Hier schakel ik over op teksten van Lidy van Marissing zelf. Ik heb de montagetechniek die ze in haar werk gebruikt toegepast op haar eigen oeuvre en fragmenten verzameld uit *Het mes in het beeld zetten*, *Het gedroomde leven*, *Dwaalgasten of de kunst van het vluchten* en een interview uit *Lust & Gratie*.

Het woord 'zien' ontslaat ons van de noodzaak iedere keer weer een uiterst lange en ingewikkelde beschrijving te geven van het proces dat het aanduidt. Een beschrijving die nog steeds niet compleet geleverd zou kunnen worden; 'termen' stellen ons in staat over iets te praten zonder te weten wat het is.

Alles wat bestaat hebben we in ons hoofd, de hele wereld: van Hollywood tot en met Auschwitz, goed en kwaad, beul en slachtoffer, alles zit in mijn kop. Wij identificeren ons echter alleen met het mooie terwijl we het slechte, de twijfel, machtswellust, racisme, onkunde, wraakzucht, noem maar op, buiten ons plaatsen en zo proberen te elimineren. Dat lukt dus niet echt, hoogstens op een verbaal-rationalistisch niveau, in brave verklaringen en sociale schijn, in mooie woorden. Ons zelfbeeld is troebel, onze motieven zijn ons niet of maar ten dele bekend, onze handelingen plaatsen ons dagelijks voor raadsels of verrassingen - de hele geschiedenis door. Het gaat mij tijdens het schrijven om dat complex van onwetendheid, dat schemergebied van duistere motieven in contrast met onze ogenschijnlijke heldere daadkracht en ons zogenaamd logisch gedrag, onze paradoxale levens. Elk boek draait daar letterlijk om: cirkelt in dat gebied. Terwijl wij allemaal gewichtige verklaringen afleggen, gave dingen zeggen in keurige zinnen, tasten wij in feite in het duister.

Zij begrijpt de verleiding om alles op z'n beloop te laten juist op het moment dat het nodig is om zich tot het uiterste te verzetten.

Ik zit op een punt tussen twee taalopvattingen. Enerzijds wordt taal beschouwd als iets waarmee je communiceert: het doorgeven van berichten en boodschappen, de journalistiek en dergelijke. Taal is in die opvatting als het ware transparant, een medium. Daarnaast is er echter het gegeven dat wij denken in taal, en die kant heeft heel veel met mijn schrijfwijze te maken. Misschien kun je dat meer

de schaduwkant van de taal noemen of de droomkant. Ik zit aan de nachtzijde van de taal en daar hebben we, zeker in deze maatschappij, haast helemaal geen aandacht voor.

De beste ordening van een boek is dat het geen ordening heeft. Zo kan de lezer zijn eigen betekenis geven. De weg naar eenvoud is ingewikkeld en kronkelig.

Het is waar wat schrijvers vaak zeggen: jij maakt het boek niet, maar het boek maakt jou. Je bedoelingen zijn er niet eerst, maar volgen de gang van de taal en de beelden, je word je pas na en door het schrijven van je bedoelingen bewust. Ná het boek realiseer je je pas dat het over een identiteits- of realiteitsgevoel handelt. Dat is toch helemaal omgekeerd aan wat men meestal denkt, dat je begint met allerlei ideeën en daarom dat boek gaat schrijven. Maar ik heb juist geen ideeën! Ik krijg ideeën terwijl ik aan het boek werk, al doende, spelenderwijs. Er is geen vooraf gegeven weten dat ik vervolgens moet gaan meedelen of dat ik moet vastleggen. Nee, mijn boek bouwt zich meer op als een droom.

taal als waarneming, niet de enig mogelijke maar altijd fragmentarisch, gesneden, een fractie van de operatie.
een bewerking van de werkelijkheid dus?
in zekere zin, in zekere zin.

(neonletters: twijfel niet GOD is er) elk totaalbeeld is topzwaar, een gesloten voorstelling veronderstelt iets onmogelijks: omvattende kennis, een overzicht, 'n waterhoofd. 'Het is zelfs zo dat alleen het fragment (het fragmentarische) serieus kan worden genomen.'
in zekere zin, onder deze omstandigheden, bij de huidige stand van zaken

Men moet een standpuntverschuiving doorvoeren om teksten werkelijk te begrijpen en tot hun recht te laten komen. Ik zou willen besluiten met de stelling dat deze standpuntverschuiving in laatste instantie een politieke is, dwz het beoogde effect ligt buiten het literaire raam en blijft voor de strikt-letterkundige en poëtische specialisten derhalve wartaal.

Tot slot nog een persoonlijke noot van Lidy:

Ik dank u voor de Sybren Poletprijs, ik ben er heel blij mee.
En ik ben ook heel blij dat me ik deze erkenning op de valreep nog gekregen heb.